

Erwin Mantingh & Frank Brandsma

Universiteit Utrecht

Contact: e.mantingh@uu.nl

f.p.c.brandsma@uu.nl

'De zaak V': een concept-gestuurde lessenreeks over *De Burggravin van Vergi*

Anno Domini 1315. In een kasteel vindt men drie doden: een burggravin, een ridder en een hertogin. De heer des huizes heeft zijn hertogdom

in de steek gelaten om op kruistocht te gaan. Met deze gegevens begon eind januari jl. een onderwijsproject voor hoogbegaafde 3-vwo-leerlingen van het Corderius College in Amersfoort. De afgelopen drie jaar is daar één blok van de zogenoemde masterclass gewijd aan de Middeleeuwen. Na *De reis van Sint-Brandaan* en *Beatrijs* stond dit jaar de tragische liefdesgeschiedenis van *De burggravin van Vergi* centraal. Onder begeleiding van Erwin Mantingh en Frank Brandsma bereidden zes Utrechtse masterstudenten de lessenreeks voor¹. Ze kozen ervoor om de tekst te behandelen vanuit een actualiserend en overkoepelend concept, gepresenteerd als ‘de zaak V’. Te beginnen bij een moordzaak, de vondst van drie doden en eindigend met een uitspraak over de schuldvraag in een rechtzaak. Allerlei aspecten van de middeleeuwse tekst (zoals de hoofse beweegredenen van de personages, de Middelnederlandse handschriften) konden in het verband van een literaire *cold case* worden belicht die sterk de nieuwsgierigheid van de leerlingen prikkelde. Een poster met de aankondiging van ‘de zaak V’ hing al in de school, nog voor de lessen begonnen.

De leerlingen hebben zich de eerste weken als rechercheurs verdiept in de overspelige liefdesgeschiedenis die uitmondde in de bloederige ontknoping. De tekst gaf de feiten stukje bij beetje prijs, zodat pas in de derde les duidelijk werd wat de ware toedracht was (dubbele zelfmoord en een wraakactie) en waar die ‘V’ voor stond: Vergi, de plaats van handeling in Bourgondië (en dus niet: Verdachte of zoiets). Intussen had iedere leerling/rechercheur een eigen onderzoeksdossier aangelegd met bewijsstukken. Aansluitend op het recherchewerk namen de leerlingen de rol van de pers op zich en maakten ze korte nieuwsitems over ‘de zaak V’ volgens de formats van een aantal bestaande tv-programma’s: van *Het Jeugdjournaal* tot *Opsporing Verzocht*. Na politie en pers kwam justitie in actie en werkten de leerlingen toe naar een rechtzaak. Daarmee verschoof de aandacht in de lessen van de tekst naar de context, naar de beweegredenen van de hoofdpersonages en naar de schuldvraag. De leerlingen verdiepten zich als juristen in hoofse liefde, boetedoening, rechtspraak en literaire jurisprudentie uit de middeleeuwen. Ze bezochten de Gevangenenpoort in Den Haag, waar misdaad en straf heel tastbaar werden. En als slotstuk kwam na alle voorbereiding in de laatste les de literaire *cold case* in een rechtzaak voor. Alle leerlingen hadden een aandeel in de zitting: als rechter, officier van justitie, advocaat, deskundige of jurylid. Onder het toezien oog van een vers geschilderd portret van koningin Beatrix werden ‘de vier van Vergi’ bij verstek berecht. Na een voorbeeldige zitting bevond de jury drie van hen schuldig en veroordeelde hen tot middeleeuwse straffen: lijfstraf (neus eraf) of levenslange verbanning. De burggravin werd onschuldig geacht. Zo kwam de lessenreeks voor deze leerlingen tot een goed einde, bezegeld met de uitreiking van een oorkonde.

Voor de bedenkers en uitvoerders was ‘de zaak V’ daarmee echter nog niet rond. De studenten van de Universiteit Utrecht die de lessen ontwikkelden en gaven, hebben deze omgewerkt tot een lessenreeks met docentenhandleiding en verantwoording, die digitaal beschikbaar zijn². Bovendien deden ze flankerend onderzoek, onder andere

om na te gaan in hoeverre dit project de deelnemers aan de masterclass intellectueel heeft uitgedaagd. Onderzocht zijn ook de manier waarop de concept-gestuurde lessenreeks actualiserende en historiserende didactiek combineert en de mogelijkheden om de lessen te benutten voor uiteenlopende onderdelen van het vak Nederlands tegen de achtergrond van het Referentiekader Taal³.

In de workshop presenteren we, samen met een aantal van de ontwikkelaars, de digitaal beschikbare lessenreeks en lichten we de gebruiksmogelijkheden en de didactiek van ‘de zaak V’ toe. De lessenreeks is in zijn huidige vorm afgestemd op de bovenbouw van het vwo, maar is mogelijk ook geschikt voor vwo-3. Van de reeks, die in totaal tien lessen beslaat, kan ook een kleiner aantal lessen worden benut. De docentenhandleiding geeft daarvoor aanwijzingen. Vanwege de brede, literair-historische opzet van ‘de zaak V’ is het mogelijk de behandeling van de Middelnederlandse literatuur aan één tekst op te hangen, *De burggravin van Vergi*, desgewenst aangevuld met enige algemene literatuurgeschiedenis.

Noten

¹ De masterstudenten die de lessenreeks hebben ontwikkeld en gegeven, of aan de totstandkoming ervan hebben bijgedragen, zijn: Afra Boot, Femke van Hilten, Jip Kloosterman, Marieke van Kemenade, Annemarije Visser, Karin Walta.

² <http://DeZaakV.wp.hum.uu.nl>.

³ Deze onderzoeken, in de vorm van masterscripties en een praktijkgericht onderzoek, worden bij de lessenreeks digitaal beschikbaar gesteld.